

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5SŽi/24/2013
Identifikačné číslo spisu:	1012201304
Dátum vydania rozhodnutia:	31.10.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Baricová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:1012201304.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne obchodnej spoločnosti POHOTOVOST', s. r. o., so sídlom Pribinova 25, Bratislava, IČO: 35 807 598, zastúpenej advokátskou kanceláriou Fridrich Paľko, s. r. o., so sídlom Grösslingova 4, Bratislava, IČO: 36 864 421, proti žalovanému Krajskému súdu v Bratislave, so sídlom Záhradnícka 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného sp. zn. Spr. 6156/12 z 20. júna 2012, o odvolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 27. augusta 2013, č. k. 5S/219/2012-32, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave, č. k. 5S/219/2012-32 z 27. augusta 2013 p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Uznesením z 27. augusta 2013, č. k. 5S/219/2012-32 Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) zastavil konanie, v ktorom sa žalobkyňa žalobou osobne podanou na krajskom súde domáhala zrušenia ňou napadnutého rozhodnutia o zneprístupnení informácie podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 211/2000 Z. z.“ alebo „zákon o slobode informácií“). Dôvodom zastavenia konania bolo nezaplatenie súdneho poplatku zo strany žalobkyne (§ 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“ alebo „ZSP“).

Krajský súd odvolávajúc sa na ustanovenia § 5 ods. 1 písm. a/, § 8 ods. 1, § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. a položku 10 písm. a/ sadzobníku súdnych poplatkov a poplatku za výpis z registra trestov k ZSP (ďalej len „sadzobník“) v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal na to, že zo súdneho spisu vyplýva, že žalobkyňa bola vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu vo výške 66 eur, pod následkom zastavenia konania, výzvou zo 14. júna 2013 riadne doručenou jej právnomu zástupcovi dňa 25. júna 2013 (č. 1. 21 súdneho spisu). Žalobkyňa súdny poplatok nezaplatila a na výzvu na zaplatenie súdneho poplatku reagovala len podaním doručeným krajskému súdu dňa 23. júla 2013 označeným ako „Odvolanie voči výzve/uzneseniu o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok za žalobu“ (č. 1. 27)

argumentujúc tým, že súd pochybil, keď vydal výzvu na zaplatenie súdneho poplatku, pretože o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok musí súd rozhodnúť uznesením, ktoré musí byť odôvodnené podľa § 169 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), inak je nepreskúmateľné. Namietal aj nesprávnosť výzvy z dôvodu, že krajský súd nie je orgánom verejnej správy, ale orgánom verejnej moci. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia zdôraznil, že ZSP konkrétne v ustanovení § 10 ods. 1 jasne hovorí o „výzve“ (nie uznesení) na zaplatenie súdneho poplatku a k námietke ohľadom položky 10 písm. a/ sadzobníka poukázal na § 17 a § 19 zákona o slobode informácií.

O náhrade trov konania krajský súd rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ OSP v spojení s § 246c OSP tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, nakoľko konanie vo veci bolo zastavené.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala v lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) žalobkyňa odvolanie žiadajúc uznesenie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalobkyňa svoje odvolanie odôvodnila poukazom na § 205 ods. 2 písm. a/ OSP v spojení s § 221 ods. 1 písm. f/ a h/ OSP a na § 205 ods. 2 písm. f/ OSP, namietajúc, že sa jej ako účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav, a rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Považujúc naďalej výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za nesprávnu namietala, že predmetné uznesenie neobsahuje odôvodnenie v zmysle § 169 ods. 1 OSP, a preto je nepreskúmateľné. Podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka poplatníku podlieha len podanie návrhu/žaloby na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu, ktorý je orgánom verejnej správy. Žalobkyňa naďalej zotrvala na svojom názore, že Krajský súd v Bratislave nie je orgánom verejnej správy, jeho rozhodnutie preto nie je rozhodnutím orgánu verejnej správy; žalobca nežiada o preskúmanie rozhodnutia verejnej správy, ale orgánu verejnej moci. Na základe ustanovenia § 19 ods. 4 zákona č. 211/2000 Z. z. došlo k rozšíreniu právomoci všeobecných súdov na preskúmanie zákonnosti rozhodnutí vydaných podľa § 16 až § 19 zákona č. 211/2000 Z. z. aj na orgány verejnej moci. Na druhej strane však nedošlo k zakomponovaniu tohto rozšírenia do sadzobníka súdnych poplatkov. Krajský súd podľa žalobkyne nie je oprávnený svojvoľne rozširovať okruh úkonov podliehajúcich súdnemu poplatku. Preto je žalobkyňa toho názoru, že nemá povinnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu a zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku bez zákonnej povinnosti tento poplatok zaplatiť, nie je možné, pričom sa odvolal na k odvolaniu pripojený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/39/2007 z 29. marca 2007.

Ďalej dôvodila, že v prílohe zákona č. 71/1992 Zb. nie je jasne a jednoznačne stanovená poplatková povinnosť za podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia, ktoré vydal orgán verejnej moci postupom podľa ustanovenia §§ 16-19 zákona č. 211/2000 Z. z., a preto mal za to, že mu bola v rozpore so zákonom č. 71/1992 Zb. uložená poplatková povinnosť v prípade, kde ju nemala. Z uvedeného dôvodu namietal porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), ale rovnako tak aj porušenie čl. 12 ods. 1, no najmä čl. 13 ods. 1 písm. a/ ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd (m. m. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 252/05 z 22. marca 2006).

Z vyššie uvedených dôvodov mala za to, že nemá povinnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu zdôrazniac, že nezaplatenie súdneho poplatku, bez existencie legálnej povinnosti, nie je možné postihnúť zastavením konania.

Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu písomne nevyjadril, odvolací návrh nepodal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá OSP a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne neobsahuje žiadne skutočnosti spôsobilé privodiť zmenu alebo zrušenie uznesenia krajského súdu a nemožno mu preto priznať úspech.

Pri posúdení dôvodnosti odvolania bolo potrebné sa prioritne zaoberať námietkou žalobkyne týkajúcou sa postavenia žalovaného - Krajského súdu v Bratislave, ako povinnej osoby podľa zákona o slobode informácií.

Ústava Slovenskej republiky definuje povinné osoby ako „orgány verejnej moci“, ktoré majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku; podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon (čl. 26 ods. 5). Verejnou mocou je taká moc, ktorá autoritatívne rozhoduje o právach a povinnostiach subjektov, či už priamo alebo sprostredkované. Subjekt, o ktorého právach alebo povinnostiach rozhoduje orgán verejnej moci, nie je v rovnoprávnom postavení s týmto orgánom a obsah rozhodnutia tohto orgánu nezávisí od vôle subjektu. Verejnú moc vykonáva štát predovšetkým prostredníctvom orgánov moci zákonodarnej, výkonnej a súdnej a za určitých podmienok ju môžu vykonávať aj prostredníctvom ďalších subjektov. Kritériom pre určenie, či iný subjekt koná ako orgán verejnej moci, je skutočnosť, či konkrétny subjekt rozhoduje o právach a povinnostiach iných osôb a tieto rozhodnutia sú štátnou mocou vynútiteľné, či môže štát do týchto práv a povinností zasahovať (uznesenie Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej republiky sp. zn. I. ÚS 191/92 z 09. júna 1992).

Pojem verejná moc je širokým pojmom zahŕňajúcim tak orgány zákonodarnej, výkonnej aj súdnej moci. Preto čl. 26 ods. 5 ústavy vychádza zo širokej koncepcie povinných osôb, ktoré bližšie špecifikuje § 2 zákona o slobode informácií tak, že ide o:

- a) štátne orgány, obce, vyššie územné celky, ako aj tie právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu ich rozhodovacej činnosti,
- b) právnické osoby zriadené zákonom a právnické osoby zriadené štátnym orgánom, vyšším územným celkom alebo obcou podľa osobitného zákona,
- c) právnické osoby založené povinnými osobami uvedenými vyššie,
- d) iné právnické osoby a fyzické osoby podľa osobitného zákona.

Pod pojmom verejná správa rozumieme určitý druh činnosti alebo inštitúciu, ktorá verejnú správu vykonáva. V prvom prípade ide o materiálnu definíciu a v druhom prípade definíciu správy z hľadiska formálneho. Z materiálneho hľadiska je verejná správa činnosťou štátnych alebo iných verejných inštitúcií, ktorá svojím obsahom nie je činnosťou zákonodarnou ani súdnou (k tomu pozri napr. Hendrych, D. a kol. Správne právo. Obecná časť. 5., rozšírené vydanie. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 6-7).

Na konanie podľa zákona o slobode informácií sa použijú ustanovenia správneho poriadku, pokiaľ zákon o slobode informácií neustanovuje inak (§ 22 ods. 1 zákona o slobode informácií). Správny poriadok v ustanovení § 1 ods. 2 definuje správne orgány ako štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy, fyzické osoby alebo právnické osoby, ktorým zákon zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy. V predmetnej právnej veci je oblasťou verejnej správy, v ktorej je rozhodované, správa na úseku práva na prístup k informáciám.

Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“ alebo „zákon o súdoch“) krajské súdy konajú a rozhodujú ako súdy druhého stupňa v občianskoprávných a v trestnoprávných veciach, v ktorých rozhodovali v prvom stupni okresné súdy.

Podľa § 7 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. predpisy o konaní pred súdmi ustanovujú, v ktorých občianskoprávných a v trestnoprávných veciach konajú a rozhodujú krajské súdy ako súdy prvého stupňa.

Podľa § 7 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. krajské súdy konajú a rozhodujú v správnych veciach v prvom stupni, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

Podľa § 7 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. krajské sudy konajú a rozhodujú aj v iných veciach, ak to ustanovia osobitné zákony.

Krajskému súdu však môžu vyplývať povinnosti konať a rozhodovať aj na základe iných právnych predpisov, pričom je potrebné rozlišovať medzi činnosťou súdu pri výkone súdnictva a jeho činnosťou pri výkone riadenia a správy súdu. O taký prípad ide aj v predmetnej právnej veci.

Oblasť slobodného prístupu k informáciám je súčasťou verejného práva, v tomto prípade správneho práva. Krajský súd v oblasti rozhodovania v rámci správneho práva nemá postavenie súdneho orgánu, ale orgánu verejnej správy. V tomto prípade nemožno brať ohľad na to, že žalovaný má vo svojom názve slovo „súd“, pretože orgán v oblasti verejnej správy na úseku práva na prístup k informáciám, ktorý koná a rozhoduje o sprístupnení alebo nesprístupnení informácie, ktorú má alebo nemá vo svojej dispozičnej sfére, podľa zákona o slobode informácií je správnym (administratívnym) orgánom. V tomto prípade je odlišujúcim kritériom medzi súdom a správnym orgánom kompetencia: kým súd koná v rámci kompetencie podľa napr. citovaného ustanovenia § 7 zákona č. 757/2004 Z. z., správny orgán koná o sprístupnení alebo nesprístupnení informácie podľa zákona o slobode informácií.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) dáva ešte do pozornosti žalobkyne, že v oblasti sprístupnenia informácií rozhoduje v mene súdu jeho predseda (prípadne ním poverený zástupca - podpredsa súdu) ako orgán riadenia a správy súdov v súlade s kompetenciami danými mu zákonom o súdoch (§ 35 a § 74), ktorá činnosť je celkom odlišná od činnosti (právomocí) súdu pri výkone súdnictva (čl. 141 ústavy a § 2 zákona o súdoch) a nemožno ju s výkonom súdnictva ani stotožňovať ani zamieňať, ako to účelovo a vonkoncom nesprávne robí žalobkyňa.

S prihliadnutím na § 1 ods. 2 správneho poriadku, § 244 ods. 2 OSP a zákon o slobode informácií je možné súd definovať ako inú právnickú osobu, ktorá v oblasti verejnej správy rozhoduje o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb, a teda ako správny orgán, prípadne ako orgán verejnej správy. Preto aj právoplatné rozhodnutie žalovaného je preskúmateľné súdom v správnom súdnictve podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku „Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov“. Konanie o tejto žalobe je následne poplatné podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka ako návrh na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy na základe žaloby, ak v písmenách b/ až d/ nie je ustanovené inak, vo výške 66 eur (podľa právneho stavu účinného do 30. septembra 2012, nakoľko žaloba bola podaná dňa 09. júla 2012).

Krajský súd preto postupoval v súlade so zákonom, keď žalobkyňu vyzval výzvou na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu vo výške 66 eur podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka (č. I. 19). Žalobkyňa bola náležite poučený, že ak nebude poplatok v určenej 10-dňovej lehote zaplatený, súd konanie podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch zastaví.

Právny zástupca žalobkyne výzvu, ktorá mu bola doručovaná v súlade s § 49 ods. 1 veta druhá OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta druhá OSP ako zástupcovi s plnomocenstvom pre celé konanie, prevzal 25. júna 2013. Najvyšší súd dáva žalobkyňi do pozornosti celé ustanovenie § 10 zákona o súdnych poplatkoch, ktoré rozlišuje medzi výzvou na zaplatenie súdneho poplatku a uznesením na zaplatenie súdneho poplatku. Ide o dva samostatné procesné inštitúty odlišné svojou formou, podmienkami a následkami nezaplatenia súdneho poplatku na ich základe.

Výzva na zaplatenie súdneho poplatku (§ 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch) je poplatníkovi zasielaná v prípade nezaplatenia súdneho poplatku splatného podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania; následkom nezaplatenia súdneho poplatku je zastavenie konania. Účelom výzvy nie je uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozornenie na jej nesplnenie. Sama povinnosť vyplýva zo zákona a je podmienkou pre to, aby súd mohol pokračovať v konaní. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku teda nie je rozhodnutím, neukladá sa ňou povinnosť účastníkovi konania, a nevzťahujú sa na ňu požiadavky kladené na obsahové a formálne náležitosti rozhodnutia (uznesenia).

Na druhej strane uznesením (§ 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch) na zaplatenie súdneho poplatku sa účastníkovi ukladá povinnosť zaplatiť súdny poplatok. Jeho vydanie je zákonom taxatívne obmedzené na prípady, kedy:

- už súd začal konať vo veci samej,
- vznikla poplatková povinnosť poplatníkovi, ktorému súd ustanovil opatrovníka, pretože nie je známy jeho pobyt, alebo sa mu nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine,
- došlo k rozšíreniu návrhu alebo podaniu vzájomného návrhu v tej istej veci potom, ako začal konať vo veci samej,
- ide o opravný prostriedok proti rozhodnutiu správnych orgánov,
- žiada zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej úprave podľa tohto zákona,
- vznikla poplatková povinnosť poplatníkovi podaním návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.

Uznesenie, ktorým sa vyrubuje súdny poplatok, je teda vydávané v prípadoch, kedy súdu zo zákona vyplýva povinnosť o návrhu konať bez ohľadu na zaplatenie súdneho poplatku, alebo kedy došlo k situácii, že súd napriek nezaplatenému súdnemu poplatku konanie nezastavil, ale v ňom pokračoval. Ide o prípady, kedy by jednak došlo k neželanému odkladu rozhodnutia, ktoré neznesie odklad (napr. predbežné opatrenie), alebo by prípadná hrozba zastavenia konania nebola efektívna, resp. účelná. Rizikom, ktoré na seba účastník konania preberá v prípade nezaplatenia súdneho poplatku, je možnosť vymáhania („exekúcie“) nezaplateného súdneho poplatku podľa zákona č. 65/2001 Z. z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov.

Z uvedeného je zrejmé, že v danom prípade nebol žiaden zákonný dôvod, aby krajský súd žalobkyňu vyzýval na zaplatenie súdneho poplatku uznesením podľa § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch, keďže neboli splnené taxatívne podmienky na jeho vydanie. Správne teda žalobkyňu vyzval výzvou podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, následkom ktorej je v prípade nezaplatenia súdneho poplatku zastavenie konania. Žalobkyňa svojím konaním v rozpore s § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch a svojimi špekulatívnymi úvahami nemajúcimi oporu v právnom poriadku Slovenskej republiky sama spôsobila zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku.

Najvyšší súd považuje za potrebné dodať, že platobná nedisciplinovanosť účastníka je sama o sebe nežiaduca, nakoľko súdy zbytočne zaťažuje a ak účastník v tejto nedisciplinovanosti napriek výzve a upozornení na následky pokračuje, ide o konanie, za ktoré musí niesť procesnú zodpovednosť (k tomu pozri bližšie napr. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 59/2000 zo 16. marca 2000).

Najvyšší súd zdôrazňuje, že jednotlivé ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch (ale aj iných zákonov vo všeobecnosti) nemožno vykladať izolovane a bez kontextu, a to s akcentom na to, že žalobkyňa je zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, za ktorého koná advokát s právnickým vzdelaním.

Z vyššie uvedených dôvodov preto postupom krajského súdu nedošlo vo vzťahu k žalobkyni k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ani k porušeniu čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a/ ústavy, postup a rozhodnutie krajského súdu bolo vydané v súlade s § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., a preto najvyšší súd napadnuté uznesenie krajského súdu ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1 v spojení s § 250 ja ods. 3 OSP).

O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 OSP a účastníkom ich náhradu nepriznal, pretože žalobkyňa nemala v odvolacom konaní úspech a žalovanému náhrada trov konania neprináleží.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok n i e j e prípustný.